

WYNIKI WYBORÓW I REFERENDÓW NA ŚWIECIE

„Studia Wyborcze”, tom 35, 2023

DOI: <https://doi.org/10.26485/SW/2023/35/8>

WYNIKI WYBORÓW PREZYDENCKICH, PARLAMENTARNYCH I REFERENDÓW NA ŚWIECIE W OKRESIE OD 1 PAŹDZIERNIKA 2022 R. DO 31 MARCA 2023 R.

W okresie od 1 października 2022 r. do 31 marca 2023 r. na świecie zostało przeprowadzonych dziesięć elekcji prezydenckich, dwadzieścia cztery wybory parlamentarne oraz cztery referenda ogólnokrajowe. Liczba wyborów prezydenckich, a także wyborów parlamentarnych, w stosunku do zestawienia za okres od 1 kwietnia do 30 września 2022 r. znacząco wzrosła. Warto podkreślić, że analiza pytań referendalnych niniejszego zestawienia wskazuje na niewielki spadek odwoływania się do tej instytucji. W odniesieniu do zmian materii konstytucyjnej oraz spraw bezpośrednio dotyczących obywateli w omawianym czasie odbyły się referenda ogólnokrajowe, np. w Republice Słowenii (27 listopada 2022 r.), których przedmiotem były sprawy związane m.in. ze zwiększeniem liczby ministerstw w rządzie, z odroczeniem o rok wejścia w życie nowego systemu opieki długoterminowej oraz z wprowadzeniem regulacji prawnych mających na celu odpolitycznienie publicznej telewizji i innych organizacji medialnych; referendum konstytucyjne w Republice Słowacji (21 stycznia 2023 r.), które miało umożliwić rozwiązanie parlamentu i przeprowadzenie przedterminowych wyborów, czy referendum konstytucyjne w Księstwie Liechtensteinu (29 stycznia 2023 r.), które dotyczyło zmiany konstytucji w zakresie wprowadzenia zakazu dotyczącego gry w kasynach.

Reasumując, należy wskazać, że chociaż w omawianym okresie (w porównaniu z poprzednim zestawieniem) liczba przeprowadzonych referendów zmalała, to wciąż materia pytań referendalnych się powtarza i dotyczy szerokiego zakresu przedmiotowego, w tym kwestii związanych ze sprawami społeczeństwa, które bezpośrednio dotyczą obywateli i mają wpływ na ich życie codzienne, na jego jakość i komfort.

W przypadku państw, w których odbyło się w omawianym okresie referendum, należy zauważyć pewną rysującą się, moim zdaniem, prawidłowość,

a mianowicie sięganie do tej instytucji nie tylko w Konfederacji Szwajcarskiej, ale również w innych krajach, w których dotąd nie była stosowana bądź jest stosunkowo rzadko wykorzystywana. Przykładem jest Ekwador (referendum konstytucyjne odbyło się 5 lutego 2023 r.), gdzie głosowano aż nad ośmioma pytaniami referendalnymi. Pozwala to stwierdzić, że zaangażowanie społeczeństwa w kształtowanie decyzji w sprawach istotnych dla funkcjonowania państwa i jego obywateli jest widoczne. Jeżeli chodzi o partycypację wyborczą obywateli, była ona różna i wahała się od 27,24% w Republice Słowacji (ze względu na niską frekwencję referendum zostało uznane za nieważne) do 81,68% w Ekwadorze.

W przypadku wyborów prezydenckich na uwagę zasługują wybory w Federacyjnej Republice Brazylii (I tura 2 października, II tura 30 października 2022 r.). W II turze wyborów Luiz Inácio Lula da Silva pokonał dotychczasowego prezydenta, a różnica wyniosła niemalże 1,8 punktu procentowego.

Duże zainteresowanie ze względu na wybór na najwyższy urząd w państwie po raz pierwszy kobiety wzbudziły wybory w Republice Słowenii (I tura 23 października, II tura 13 listopada 2022 r.). W kampanii wyborczej przyszła prezydent Republiki Słowenii akcentowała problematykę ekologiczną i obywatelską, obiecywała współpracę z organizacjami pozarządowymi i aktywistami obywatelskimi w dziedzinie praw człowieka oraz działania na rzecz utrzymania w kraju wysokiego poziomu życia. Jej zwycięstwo oznacza, że utrzymała się istniejąca od momentu uzyskania przez to państwo niepodległości w 1991 r. tendencja, zgodnie z którą urząd prezydenta wyborcy powierzają politykom o szeroko rozumianych poglądach liberalno-lewicowych. Frekwencja w tych wyborach wyniosła w I turze wyborów 51,73%, w II turze 53,59%.

Warto także wspomnieć o wyborach prezydenckich w Republice Czeskiej, których celem było wyłonienie następcy urzędującego prezydenta Miloša Zemana. W wyniku I tury (13–14 stycznia 2023 r.) najwięcej głosów zebrali Petr Pavel (35,4%) oraz Andrej Babiš (34,99%). W I turze wzięło udział 5 622 812 osób, co dało frekwencję na poziomie 68,24%. W II turze (27–28 stycznia 2023 r.) wygrał Petr Pavel, uzyskując 3 358 926 głosów (58,32%), wobec 2 400 271 dla Babiša (41,67%) przy frekwencji 70,25%.

W przypadku wyborów parlamentarnych na szczególną uwagę zasługują wybory w Stanach Zjednoczonych Ameryki, które odbyły się 8 listopada 2022 r. (Amerykanie wybierali cały skład Izby Reprezentantów oraz część składu Senatu), oraz wybory do Republiki Estońskiej, które odbyły się 3 marca 2023 r. W wyborach estońskich tematami dominującymi w kampanii wyborczej były kwestie związane z bezpieczeństwem oraz sytuacją międzynarodową. Partie postulowały podnoszenie wydatków na obronność (przynajmniej do 3% PKB) i reformy szeroko rozumianego sektora bezpieczeństwa. Ważnym

tematem była też trwająca wojna w Ukrainie i jej konsekwencje dla państwa estońskiego. Sprawy społeczne i ekonomiczne odgrywały w debacie rolę drugorzędną. Godny podkreślenia jest fakt, że w elekcji wzięło udział 63,7% uprawnionych do tego obywateli Republiki Estońskiej, z czego około 51% głosów oddano przez Internet – pierwszy raz w historii kraju e-głosy stanowiły większość wszystkich oddanych głosów.

Warto również wspomnieć o wyborach do parlamentu łotewskiego (Saeima), które odbyły się 1 października 2022 r. Celem głosowania był wybór stu posłów do sejmu XIV kadencji. Wybory odbyły się w pięciu okręgach wyborczych: Ryga, Łatgalia, Kurlandia, Semigalia, Vidzeme. Frekwencja wyniosła 59,43%.

Magdalena Wrzalik

WYBORY PREZYDENCKIE				
Data	Państwo	Wynik		Frekwencja (w %)
		Zwycięzca	Poparcie (w %)	
2.10.2022 r.	Republika Bośni i Hercegowiny ¹	Denis Bećirović Socjaldemokratska partija Bosne i Hercegovine (SDP BiH) (Social Democratic Party of Bosnia and Herzegovina) Željko Komšić Demokratska fronta (DF) (Democratic Front) Željka Cvijanović Savez nezavisnih socijaldemokrata (Alliance of Independent Social Democrats)	57,37 55,80 51,65	51,45
2.10.2022 r. (I tura) 30.10.2022 r. (II tura)	Federacyjna Republika Brazylii	Luiz Inácio Lula da Silva Federação Brasil da Esperança (Brazil of Hope Federation)	50,90	79,05 (I tura) 79,41 (II tura)
9.10.2022 r.	Republika Austrii	Aleksander Van der Bellen Die Grünen – Die Grüne Alternative (The Greens – The Green Alternative)	56,69	65,19
23.10.2022 r. (I tura) 13.11.2022 r. (II tura)	Republika Słowenii	Nataša Pirc Musar ² niezależny	53,89	51,73 (I tura) 53,59 (II tura)
20.11.2022 r.	Republika Gwinei	Teodoro Obiang Nguema Mbasogo Partido Democrático de Guinea Ecuatorial (Democratic Party of Equatorial Guinea)	97,00	98,33

¹ 2 października 2022 r. w Republice Bośni i Hercegowinie (BiH) odbyły się wybory generalne. Wyłaniano skład Prezydium BiH (po jednym przedstawicielu społeczności chorwackiej, bośniackiej i serbskiej).

² Nataša Pirc Musar objęła stanowisko prezydenta Republiki Słowenii 23 grudnia 2022 r. Jest pierwszą kobietą sprawującą najwyższy urząd w tym państwie.

20.11.2022 r.	Republika Kazachstanu	Kassym-Jomart Tokayev niezależny	81,31	69,44
13–14.01.2023 r. (I tura) 27–28.01.2023 r. (II tura)	Republika Czeska	Petr Pavel³ niezależny	58,33	68,24 (I tura) 70,25 (II tura)
5.02.2023 r. (I tura) 12.02.2023 r. (II tura)	Republika Cyprijska	Nikos Christodoulides niezależny	51,97	72,05 (I tura) 72,45 (II tura)
25.02.2023 r.	Republika Nigerii	Bola Tinubu All Progressives Congress (APC)	36,61	26,71

³ Następca po urzędującym prezydencie Milošu Zemanie. W wyniku I tury (13–14 stycznia 2023 r.) najwięcej głosów zebrali Petr Pavel (35,4%) oraz Andrej Babiš (34,99%). W I turze wzięło udział 5 622 812 osób, frekwencja wyniosła 68,24%. W II turze (27–28 stycznia 2023 r.) wygrał Petr Pavel, uzyskując 3 358 926 głosów (58,32%), wobec 2 400 271 dla Babiša (41,67%) przy frekwencji 70,25%. Początek kadencji Petra Pavla wyznaczono na 9 marca 2023 r. po zakończeniu kadencji przez Miloša Zemana.

WYBORY PARLAMENTARNE					
Data	Państwo	Wynik			Frekwencja (w %)
		Zwycięzca	Poparcie (w %)	Mandaty	
1.10.2022 r.	Republika Łotwy <i>Saeima</i> Parliament Parlament 100 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • New Unity • Union of Greens and Farmers • United List • National Alliance • For Stability! • Latvia First • The Progressives 	18,97 12,44 11,01 9,29 6,80 6,24 6,16	26 16 15 13 11 9 10	59,43
2.10.2022 r.	Bośnia i Hercegowina <i>Predstavnički dom</i> Zastupnički dom House of Representatives Izba Reprezentantów 42 mandaty	<ul style="list-style-type: none"> • Party of Democratic Action • Alliance of Independent Social Democrats • Croatian Democratic Union • Social Democratic Party • Serb Democratic Party • Democratic Front – Civic Alliance • People and Justice • Party of Democratic Progress • Our Party • People’s European Union – For New Generations • For Justice and Order • Democratic Union • United Srpska • Bosnian-Herzegovinian Initiative 	17,23 16,34 8,75 8,15 7,07 6,41 5,01 4,63 3,12 2,97 2,08 1,93 1,55 1,28	9 6 4 5 2 3 3 2 2 2 1 1 1 1	51,45
2.10.2022 r.	Republika Bułgarii Народно събрание <i>(Narodno sobranie)</i> National Assembly Zgromadzenie Narodowe 240 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • GERB–SDS • We Continue the Change • Movement for Rights and Freedoms • Revival • BSP for Bulgaria • Democratic Bulgaria • Bulgarian Rise 	24,48 19,52 13,29 9,83 8,98 7,19 4,47	67 53 36 27 25 20 12	39,30

2.10.2022 r.	Federacyjna Republika Brazylia <i>Câmara dos Deputados</i> Chamber of Deputies Izba Deputowanych 513 mandatów	• Liberal Party	16,64	99	79,20
		• Brazil of Hope			
		Workers' Party	12,10	69	
		Communist Party of Brazil	1,06	6	
		Green Party	0,87	6	
		• Brazil Union	9,34	59	
		• Progressistas	7,95	47	
		• Social Democratic Party	7,58	42	
		• Brazilian Democratic Movement	7,19	42	
		• Republicans	6,96	40	
		• Always Forward			
		Brazilian Social Democracy Party	3,02	13	
		Cidadania	1,48	5	
		• PSOL REDE			
		Socialism and Liberty Party	3,52	12	
		Sustainability Network	0,72	2	
		• Brazilian Socialist Party	3,81	14	
		• Democratic Labour Party	3,50	17	
		• Podemos	3,30	12	
		• Avante	2,00	7	
• Social Christian Party	1,78	6			
• Solidarity	1,56	4			
• Patriota	1,40	4			
• Brazilian Labour Party	1,30	1			
• New Party	1,24	3			
• Republican Party of the Social Order	0,73	3			

2.10.2022 r.	Federacyjna Republika Brazylia <i>Senado Federal</i> Federal Senate Senat 81 mandatów	• Liberal Party	25,39	13	79,20
		• Brazilian Socialist Party	13,67	1	
		• Brazil of Hope Workers' Party	12,08	9	
		• Green Party	0,48	0	
		• Communist Party of Brazil	0,30	0	
		• Social Democratic Party	11,36	10	
		• Progressistas	7,62	7	
		• Brazil Union	5,49	12	
		• Social Christian Party	4,30	1	
		• Republicans	4,28	3	
		• Brazilian Democratic Movement	3,90	10	
		• Podemos	1,78	6	
		• Democratic Labour Party Always Forward	1,59	2	
		• Brazilian Social Democracy Party	1,39	4	
		• Cidadania	–	1	
		• PSOL REDE			
		• Socialism and Liberty Party	0,68	0	
• Sustainability Network	0,01	1			
• Republican Party of the Social Order	0,21	1			

1.11.2022 r.	<p style="text-align: center;">Dania <i>Folketinget</i> Folketing Parliament of Denmark Parlament 179 mandatów</p>	<p>Dania (175 mandatów)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Social Democrats 27,50 • Venstre 13,32 • Moderates 9,27 • Green Left 8,30 • Denmark Democrats 8,12 • Liberal Alliance 7,89 • Conservative People's Party 5,51 • Red-Green Alliance 5,13 • Danish Social Liberal Party 3,79 • New Right 3,67 • The Alternative 3,33 • Danish People's Party 2,64 <p>Wyspy Owcze (2 mandaty)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Union Party 30,19 • Social Democratic Party 28,20 <p>Grenlandia (2 mandaty)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siumut 38,58 • Inuit Ataqatigiit 25,21 			<p style="text-align: right;">84,16</p> <p style="text-align: right;">71,32</p> <p style="text-align: right;">47,48</p>
1.11.2022 r.	<p style="text-align: center;">Państwo Izrael <i>HaKnesset</i> Knesset Parlament 120 mandatów</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Likud 23,41 • Yesh Atid 17,79 • Religious Zionism-Otzma Yehudit 10,84 • National Unity 9,08 • Shas 8,25 • United Torah Judaism 5,88 • Yisrael Beiteinu 4,48 • United Arab List 4,07 • Hadash-Ta'al 3,75 • Israeli Labor Party 3,69 			70,63

8.11.2022 r.	Stany Zjednoczone Ameryki <i>United States House of Representatives</i> Izba Reprezentantów 435 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Republican Party • Democratic Party 	50,69 47,86	222 213	brak danych
8.11.2022 r.	Stany Zjednoczone Ameryki <i>United States Senate</i> Senat Stanów Zjednoczonych 100 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Republican Party • Democratic Party • niezależni 	49,00 49,10 0,83	49 48 2	brak danych
19.11.2022 r.	Malezja <i>Dewan Rakyat</i> House of Representatives Izba Reprezentantów 222 mandaty	<ul style="list-style-type: none"> • Pakatan Harapan • Perikatan Nasional • Barisan Nasional • Gabungan Parti Sarawak • Heritage Party • Gabungan Rakyat Sabah • Social Democratic Harmony Party • Parti Bangsa Malaysia • Niezależni 	38,00 30,07 22,27 4,27 1,82 1,25 0,34 0,11 0,72	82 74 30 23 3 6 1 1 2	74,04
20.11.2022 r.	Republika Gwinei Równikowej <i>Cámara de los Diputados</i> Chamber of Deputies Izba Deputowanych 100 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Democratic Party of Equatorial Guinea 	brak danych	100	brak danych
20.11.2022 r.	Republika Gwinei Równikowej <i>Senado</i> Senate Senat 55 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Democratic Party of Equatorial Guinea 	brak danych	55	brak danych

20.11.2022 r.	Federalna Demokratyczna Republika Nepalu <i>Pratinidhi sabhā</i> House of Representatives Izba Reprezentantów 275 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Communist Party of Nepal (Unified Marxist–Leninist) • Nepali Congress • Communist Party of Nepal (Maoist Centre) – Nepal Socialist Party • Rastriya Swatantra Party • Rastriya Prajatantra Party • People’s Socialist Party • Janamat Party • Communist Party of Nepal (Unified Socialist) • Nagrik Unmukti Party • Loktantrik Samajwadi Party • Nepal Workers Peasants Party • Rastriya Janamorcha 	30,83 23,19 9,37 7,77 5,24 3,62 2,79 4,16 1,64 1,63 0,68 0,55	78 89 32 20 14 12 6 10 3 4 1 1	61,41
6.12.2022 r.	Republika Dominikańska <i>House of Assembly</i> Izba Zgromadzenia 21 z 30 mandatów ⁴	<ul style="list-style-type: none"> • Dominica Labour Party • Niezależni 	82,38 brak danych	19 2	31,60
17.12.2022 r. (I tura) 29.01.2023 r. (II tura)	Republika Tunezyjska Majlis Nuwwāb ash-Sha’b Assembly of the People’s Representatives Zgromadzenie Przedstawicieli Ludowych 161 mandatów ⁵	<ul style="list-style-type: none"> • July 25 Movement • People’s Movement • Niezależni 	brak danych	10 1 10	11,22 (I tura) 11,40 (II tura)

⁴ Wybranie 21 członków Izby Zgromadzenia następuje w jednomandatowych okręgach wyborczych w drodze głosowania. Kolejnych dziewięciu członków jest wybieranych przez Zgromadzenie po jego zwołaniu lub mianowanych przez Prezydenta (pięciu za radą Prezesa Rady Ministrów i czterech za radą Lidera Opozycji) na senatorów.

⁵ Wybrano tylko 21 przedstawicieli. Ze względu na rozczarowanie polityką wielu Tunezyjczyków nie wzięło udziału w głosowaniu, a większość partii politycznych zbojkotowała głosowanie, uznając je za farsę i próbę wzmocnienia władzy przez prezydenta Kaisa Saieda. Szerzej zob. <https://tvn24.pl/swiat/tunezja-wybory-parlamentarne-historycznie-niska-frekwencja-6511439> (dostęp 31.03.2023).

8.01.2023 r.	Republika Beninu <i>Assemblée nationale</i> National Assembly Zgromadzenie Narodowe 109 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Progressive Union for Renewal • Republican Bloc • The Democrats 	37,56 29,23 24,16	53 28 28	37,79
5.02.2023 r.	Księstwo Monako <i>Conseil national</i> National Council Rada Narodowa 24 mandaty	<ul style="list-style-type: none"> • UNM – Union Nationale Monégasque (Monegasque National Union) 	89,63	24	57,26
24.02.2023 r.	Republika Dżibuti <i>Assemblée nationale</i> National Assembly Zgromadzenie Narodowe	<ul style="list-style-type: none"> • Union for the Presidential Majority • Djibouti Union for Democracy and Justice 	93,68 6,32	58 7	brak danych
25.02.2023 r.	Federalna Republika Nigerii <i>Senate</i> National Assembly Zgromadzenie Narodowe 109 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • All Progressives Congress (APC) • Peoples Democratic Party (PDP) 	brak danych	59 40	brak danych
25.02.2023 r.	Federalna Republika Nigerii <i>House of Representatives</i> Izba Reprezentantów 360 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • All Progressives Congress (APC) • Peoples Democratic Party (PDP) 	brak danych	192 128	brak danych
5.03.2023 r.	Republika Estońska <i>Riigikogu</i> State Assembly of Estonia Zgromadzenie Państwowe Estonii 101 mandatów ⁶	<ul style="list-style-type: none"> • Estonian Reform Party • Estonian Centre Party • Conservative People's Party of Estonia • Isamaa • Social Democratic Party • Estonia 200 	31,24 15,28 16,05 8,21 9,27 13,33	37 16 17 8 9 14	63,53

⁶ Wybory parlamentarne w Republice Estonii zakończyły się zwycięstwem rządzącej liberalnej Estońskiej Partii Reform (Estonian Reform Party), która uzyskała 31,24% głosów i stała się główną siłą w nowym gabinecie. Poza reformistami 5-procentowy próg wyborczy przekroczyło

19.03.2023 r.	Republika Kazachstanu <i>Мәжіліс</i> <i>Mäjilis</i> Assembly Zgromadzenie 98 mandatów ⁷	<ul style="list-style-type: none"> • Аманат (Amanat) • «Ауыл» Халықтық-демократиялық патриоттық партиясы («Auyl» People's Democratic Patriotic Party) • «Respublica» партиясы (Respublica) • Ақ жол Демократиялық Партиясы (Aq Jol Democratic Party) • People's Party of Kazakhstan (QHP) • Жалпыұлттық социал-демократиялық партия (Nationwide Social Democratic Party) • Niezależni 	62 8 6 6 5 4 7	53,90 10,90 8,59 8,41 6,80 5,20 46,03	52,90
26.03.2023 r.	Republika Turkmenistanu <i>Mejlis</i> Assembly Zgromadzenie 125 mandatów	<ul style="list-style-type: none"> • Türkmenistanyň Demokratik Partıyasy (Democratic Party of Turkmenistan) (TDP) • Türkmenistanyň Senagatçylar we Telekeçiler partıyasy (Party of Industrialists and Entrepreneurs of Turkmenistan) (TSTP) • Türkmenistanyň agrar partıyasy (Agrarian Party of Turkmenistan) (TAP) • Niezależni 	55 11 11 48	brak danych	brak danych

pięć ugrupowań. Szerzej zob. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-03-06/estonia-partia-reform-wygrywa-wybory-parlamentarne> (dostęp 31.03.2023).

⁷ 19 stycznia 2023 r. prezydent Kasym-Żomart Tokajew rozwiązał izbę niższą parlamentu i wyznaczył datę przedterminowych wyborów na 19 marca 2023 r. Zgodnie z przyjętym przez Centralną Komisję Wyborczą harmonogramem do 8 lutego 2023 r. można było zgłaszać kandydatów, a do 18 lutego – rejestrować listy partyjne. Wyłoniono 69 deputowanych do Mażylistu (*Mäjilis*), a w jednomandatowych okręgach wyborczych – 29 (na 5-letnią kadencję, według zasad znowelizowanych w 2022 r.). Szerzej zob. <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2023-01-26/domykanie-korekty-systemu-politycznego-w-kazachstanie> (dostęp 31.03.2023).

REFERENDA OGÓLNOKRAJOWE					
Data	Państwo	Przedmiot rozstrzygnięcia	Wynik (w %)		Frekwencja (w %)
			za	przeciw	
27.11.2022 r.	Republika Słowenii	Czy jesteś za wprowadzeniem ustawy, która ma na celu zwiększenie liczby ministerstw w rządzie?	56,69	43,31	41,83
		Czy jesteś za wprowadzeniem ustawy, która ma na celu odroczenie o rok wejścia w życie nowego systemu opieki długoterminowej?	62,27	37,73	41,84
		Czy jesteś za wprowadzeniem ustawy, która ma na celu wprowadzenie regulacji prawnych mających na celu odpolitycznienie publicznej telewizji i innych organizacji medialnych?	62,83	37,17	41,85
21.01.2023 r.	Republika Słowacji	Czy jesteś za zmianą konstytucji Republiki Słowacji? ⁸	98,44	1,56	27,24
29.01.2023 r.	Księstwo Liechtensteinu	Czy jesteś za zmianą konstytucji w zakresie wprowadzenia zakazu dotyczącego gry w kasynach?	26,68	73,32	68,87
5.02.2023 r.	Ekwador	Czy jesteś za zmianą konstytucji, która będzie dotyczyć wprowadzenia regulacji umożliwiających ekstradycję osób, których domagają się inne państwa za przestępstwa związane z międzynarodową przestępczością zorganizowaną, w tym handel narkotykami, handel bronią, handel ludźmi i przemyt migrantów?	48,46	51,54	81,68
		Czy jesteś za zmianą konstytucji w zakresie reformy sądownictwa? ⁹	43,29	56,71	81,66
		Czy jesteś za zmianą konstytucji w zakresie zmniejszenia liczby mandatów do 100? ¹⁰	46,93	53,07	81,68
		Czy jesteś za zmianą konstytucji, która ma na celu ustalenie minimalnej liczby członków, aby partia polityczna mogła zostać zarejestrowana i uczestniczyć w wyborach? ¹¹	45,45	54,55	81,69

⁸ Przeprowadzone referendum miało umożliwić rozwiązanie parlamentu i ogłoszenie przedterminowych wyborów. Inicjatywę zgłosiły i promowały przede wszystkim lewicowe partie opozycyjne. Natomiast obóz rządowy i część opozycji zbojkotowały ten swoisty plebiscyt polityczny. Słowacka Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła nieważność referendum z powodu zbyt niskiej frekwencji. Dotychczas w historii współczesnej Republiki Słowacji odbyło się dziewięć referendum, z czego tylko jedno – referendum akcesyjne w 2003 r. – miało charakter wiążący.

⁹ Obecnie Rada Sądownictwa wybiera, szkoli, ocenia, awansuje i sankcjonuje prokuratorów. We wniosku sugerowano oddanie tej kontroli w ręce Prokuratora Generalnego, który wykonywałby te uprawnienia za pośrednictwem Rady Budżetowej.

¹⁰ Jeden mandat na każdą z 24 prowincji, następnie jeden mandat na każde 250 tys. mieszkańców na prowincję, dwa mandaty na każdy milion mieszkańców w krajowym okręgu wyborczym i jeden mandat na każde 500 tys. członków diaspory.

¹¹ To minimum zostałyby ustalone na poziomie 1,5% ogólnej liczby zarejestrowanych wyborców w okręgu, w którym kandydują. Partie polityczne będą musiały prowadzić rejestr swoich członków, który będzie mógł być kontrolowany przez Państwową Radę Wyborczą.

5.02.2023 r.	Ekwador	Czy jesteś za zmianą konstytucji w zakresie poszerzenia kompetencji Zgromadzenia Narodowego? ¹²	42,37	57,63	81,69
		Czy jesteś za zmianą konstytucji w zakresie powierzenia Zgromadzeniu Narodowemu uprawnień do wyboru członków rady w drodze głosowania pośredniego? ¹³	42,13	57,87	81,67
		Czy jesteś za zmianą konstytucji w zakresie powołania agencji ochrony wód w ramach tzw. National System of Protected Areas? ¹⁴	44,59	55,41	81,67
		Czy jesteś za zmianą konstytucji, która przyczyniłaby się do zapewnienia odszkodowania jednostkom, społecznościom i ludom tubylczym za szkody wyrządzone środowisku?	44,04	55,96	81,66

Źródła (dostęp 31.03.2023)

<http://psephos.adam-carr.net/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Electoral_calendar

<https://www.ark.ac.uk/elections>

<https://www.bbc.co.uk>

<https://www.cnn.com>

<https://www.electionguide.org>

<https://www.electionworld.org>

<https://www.electoralgeography.com>

www.e-polityka.pl

¹² Rada ds. Partycypacji Obywatelskiej i Kontroli Społecznej ma uprawnienia do powoływania 77 stanowisk rządowych, w tym Prokuratora Generalnego, Kontrolera Państwowego, Rzecznika Praw Obywatelskich i członków Państwowej Rady Wyborczej. Pytanie referendalne sugeruje powierzenie tej władzy Zgromadzeniu Narodowemu w ramach strategii publicznych (*politics*) gwarantujących partycypację obywatelską, merytokrację i kontrolę obywatelską.

¹³ Członkowie Rady ds. Partycypacji Obywatelskiej i Kontroli Społecznej (CPCCS) są wybierani bezpośrednio co cztery lata przez ludność podczas wyborów krajowych. Pytanie referendalne dotyczyło propozycji zezwolenia Zgromadzeniu Narodowemu na wybór członków rady w drodze głosowania pośredniego.

¹⁴ Obecnie konstytucja wyłącza obszary ochrony wód z National System of Protected Areas (czyli Krajowego Systemu Obszarów chronionych). Proponowana zmiana stworzyłaby agencję ochrony wód w ramach tego systemu.